

Česká školní inspekce

Pardubický inspektorát

INSPEKČNÍ ZPRÁVA

Speciální škola, Moravská Třebová, J. A. Komenského 26

J. A. Komenského 26, 571 01 Moravská Třebová

Identifikátor školy: 600 024 474

Termín konání inspekce: 13. - 16. října 2003

Čj.:	J2-1266/03-4033
Signatura:	oj4zx505

PŘEDMĚT INSPEKČNÍ ČINNOSTI

Předmětem inspekční činnosti bylo zjištění a zhodnocení:

- ❖ personálních podmínek vzdělávací a výchovné činnosti ve zvláštní škole se zaměřením na pracovní vyučování, řečovou výchovu, výtvarnou výchovu a hudební výchovu, pomocné škole, speciální mateřské škole a školní družině vzhledem ke schváleným učebním dokumentům
- ❖ materiálně-technických podmínek vzdělávací a výchovné činnosti ve zvláštní škole se zaměřením na pracovní vyučování, řečovou výchovu, výtvarnou výchovu a hudební výchovu, pomocné škole, speciální mateřské škole a školní družině vzhledem ke schváleným učebním dokumentům
- ❖ průběhu a výsledků vzdělávání a výchovy ve zvláštní škole se zaměřením na pracovní vyučování, řečovou výchovu, výtvarnou výchovu a hudební výchovu, pomocné škole, speciální mateřské škole a školní družině vzhledem ke schváleným učebním dokumentům

CHARAKTERISTIKA ŠKOLY

Príspevková organizace Speciální škola, Moravská Třebová, J. A. Komenského 26, zřízena Pardubickým krajem, se rozhodnutím Zastupitelstva Pardubického kraje stala ke dni 1. července 2003 nástupnickou organizací sloučených škol, tj. stávající školy a Zvláštní školy v Moravské Třebové. Hlavní sídlo školy, tvořeno komplexem třech budov A, B a C s venkovním zázemím pro relaxaci a sport, se nachází v centru města. Budova zaniklé školy se stala odloučeným pracovištěm, vzdáleným asi 10 minut chůze. Jsou v ní umístěny vyšší ročníky zvláštní školy.

Sloučení škol ovlivnilo všechny oblasti činnosti stávající speciální školy a přineslo v počátcích komplikované situace a organizační změny nejen pracovníkům školy, ale také samotným žákům.

Škola prostřednictvím zvláštních výchovných a vyučovacích metod, prostředků a forem práce poskytuje výchovu a vzdělávání zejména mentálně postiženým dětem a žákům a ojedinele žákům s jiným zdravotním handicapem či kombinací postižení. Původní zaměření školy na žáky zrakově postižené není v současné době aktuální. Internát školy poskytuje ubytování zejména těm žákům, kteří z důvodu větší vzdálenosti trvalého bydliště nemohou denně dojíždět. Dále jsou v něm umístěni žáci z důvodů sociálních, popř. s nařízenou ústavní výchovou.

Dle platného Rozhodnutí MŠMT o zařazení školy do sítě škol, předškolních zařízení a školských zařízení ji tvoří celkem devět součástí:

- Speciální mateřská škola - kapacita 30 dětí
- Zvláštní škola - kapacita 170 žáků
- Pomocná škola - kapacita 20 žáků
- Přípravný stupeň - kapacita 6 žáků (v letošním školním roce fyzicky nenaplněn)
- Praktická škola - kapacita 24 žáci
- Školní družina - kapacita 24 žáků
- Internát - kapacita 30 lůžek
- Speciálně pedagogické centrum pro zrakově postižené
- Školní jídelna - kapacita 150 jídel

Pozn.: podtržené součásti byly vymezeným předmětem inspekce.

Ve školním roce 2003/2004 je vzděláváno 115 žáků ve zvláštní škole (15 tříd) a 17 žáků v pomocné škole (3 třídy, žáci zařazení v nižším, středním a vyšším stupni). Pracují 2 třídy speciální mateřské školy (celkem 14 dětí ve věku 3 - 7 let), jejíž provoz je každodenní v době od 7:00 hod. do 15:00 hod. Je poskytována péče dětem s vadou řeči, kombinací vad, tělesně postiženým a se sníženou psychosociální adaptací, v současné době i třem dětem bez zdravotního postižení. Do školní družiny bylo zařazeno 28 žáků školy (3 třídy).

Vzhledem k internátu školy je provoz organizace zabezpečen v nepřetržitých čtrnáctidenních cyklech.

Ve většině sledovaných tříd, vzhledem k míře a hloubce zdravotního postižení žáků, je umístěn adekvátní počet v souladu s obecně závazným právním předpisem, nebo počet nižší. Celková kapacita školy stanovená rozhodnutím o zařazení školy nebyla překročena.

Výchovně vzdělávací proces je veden v souladu se vzdělávacím programem zvláštní školy čj. 22 980/97-22, schválený MŠMT ČR s platností od 1. září 1997, a vzdělávacím programem pomocné školy a přípravného stupně pomocné školy, vydaný MŠMT ČR, čj. 24 035/97-22 s platností od 1. září 1997.

HODNOCENÍ PERSONÁLNÍCH PODMÍNEK VZDĚLÁVACÍ A VÝCHOVNÉ ČINNOSTI VZHEDEM KE SCHVÁLENÝM UČEBNÍM DOKUMENTŮM DLE PŘEDMĚTU INSPEKCE

Sloučením škol početný pedagogický sbor splňuje podmínky odborné a pedagogické způsobilosti (dále jen OPZ) stanovené obecně platným právním předpisem pouze částečně.

Ve třídách zvláštní školy působí celkem 21 vyučujících, z toho 14 učitelů disponuje OPZ. Nepříznivá personální situace byla konstatována ve výuce žáků pomocné školy, neboť ani jedna třídní učitelka podmínky OPZ nesplňuje. Ve speciální mateřské škole působí 3 učitelky, asistentka učitelky a pomocná vychovatelka (péče o těžce zdravotně postižené děti). Prozatím pouze jedna z učitelek disponuje OPZ. Personální obsazení školní družiny tvoří 4 pedagogické pracovnice - 2 z nich jsou vychovatelkami bez specializace speciální pedagogiky a zbývající 2 pracovnice bez pedagogického vzdělání. Vzhledem k těžkému zdravotnímu postižení některých žáků působí ve škole 1 vykonavatel vojenské civilní služby a 5 osobních nebo třídních asistentů, kteří jsou zajišťováni ve spolupráci s úřadem práce.

Pozitivním trendem je skutečnost, že si v současné době 7 pedagogických pracovníků dálkovým studiem doplňuje chybějící kvalifikaci. Mezi ně se řadí i učitel pověřen funkcí výchovného poradce. Další skupinu učitelů tvoří dlouholetí, zkušení pedagogičtí pracovníci. Jen ojediněle ve škole pracují pedagogové bez OPZ, jejichž pracovní smlouva je časově omezena, neboť nezahájili studium.

Stěžejními interními dokumenty, zpravidla kvalitně zpracovanými, jsou zejména "Plán práce a organizační struktura pro školní rok 2003/2004", "Školní řád pro žáky Speciální školy", "Organizační řád Speciální školy Moravská Třebová" a "Vnitřní řád školy", kterými je předložen a určen celoroční chod školy. Některé pasáže organizačního řádu nereagují na nové skutečnosti týkající se sloučení škol (zřízení funkce dalšího zástupce ředitele školy apod.) Záznamy z pedagogických rad, vývěsky, telefonické spojení s odloučeným pracovištěm a osobní kontakty dokládají přenos informací uvnitř školy. Klasické metodické orgány nebyly ve škole ustanoveny. Jejich posláním ke zkvalitnění výuky však plně nahrazují měsíční porady učitelů zabývající se aktuální pedagogickou problematikou včetně přenosu informací těch, kteří absolvovali v minulém období vybranou vzdělávací aktivitu.

Ve vedení začínajících a ne kvalifikovaných pedagogických pracovníků, zejména ve speciální mateřské škole (dále jen SpMŠ), byly konstatovány rezervy. Rovněž počet provedených

hospitací výchovně-vzdělávací práce ve SpMŠ byl velmi nízký (poslední byla provedena 22. ledna 2003). Vedení školy v době inspekce nedisponovalo žádoucím dostatkem informací pro objektivní posouzení kvality výchovně-vzdělávacího procesu a pedagogické práce učitelek SpMŠ.

Ve třídách zvláštní školy a pomocné školy byla zjištěna příznivější situace v kontrolní a hospitační činnosti prováděná vedením školy.

Hospitacemi a hodnocením práce vychovatelek školní družiny byla pověřena vedoucí vychovatelka, která patří k širšímu vedení školy. Ředitelka ani zástupkyně školy neprovedly do doby inspekce žádnou hospitaci, práci školní družiny však sledují při akcích společných se školou a při denním kontaktu. Vzájemné hospitace nejsou uskutečňovány, vychovatelky s krátkou dobou praxe jsou vedeny pouze ústní radou.

Oblast dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků je zpravidla vnímána aktivním přístupem, jsou využívány akce akreditovaných středisek. Z přehledu navštívených vzdělávacích akcí učitelek SpMŠ bylo zjištěno, že žádná z nich dosud neprošla odbornými semináři k Rámcovému programu pro předškolní vzdělávání. Příčinou je skutečnost, že v loňském školním roce na svém současném pracovním místě působila jen jedna učitelka SpMŠ a jedna vychovatelka školní družiny s úvazkem 0,71. Školní knihovna SpMŠ ke dni inspekce nebyla dostatečně vybavena podpurnými materiály pro tvorbu školního vzdělávacího programu a třídního vzdělávacího programu.

Vychovatelky školní družiny se dále vzdělávají pouze v minimální míře vzhledem k obtížné zastupitelnosti a k dálkovému studiu dvou z nich.

Vedením školy byla stanovena kritéria přidělování nenárokových složek platu a funguje autoevaluační proces zaměstnanců, pozitivně působící na jejich profesionální růst.

Značným obohacením školního života žáků je účast i vlastní pořádání akcí nejrůznějšího charakteru. Informace o vzdělávání a aktivitách školy za uplynulý školní rok poskytuje přehledně zpracovaná výroční zpráva o činnosti školy. O dění ve škole je široká veřejnost informována např. prostřednictvím tisku.

Personální podmínky ve sledovaných oblastech jsou celkově dobré.

HODNOCENÍ MATERIÁLNĚ-TECHNICKÝCH PODMÍNEK VZDĚLÁVACÍ A VÝCHOVNÉ ČINNOSTI VZHLEDEM KE SCHVÁLENÝM UČEBNÍM DOKUMENTŮM DLE PŘEDMĚTU INSPEKCE

Zvláštní škola a pomocná škola

Sledovaná výuka probíhala zpravidla v kmenových třídách, místy v odborných učebnách (např. hudební výchova). Pracovní vyučování zvláštní školy bylo situováno do školní dílny a v rámci pěstitelských prací na školní pozemek v okolí školní budovy. Hodina věcného učení třídy pomocné školy byla zpestřena pobytem v počítačové učebně.

Žáci pracují se standardními učebnicemi a pracovními sešity. Speciální učební materiál a pomůcky netvořily běžnou součást sledované výuky. Pro manuální činnosti v pracovním vyučování škole místy chybí dostatek materiálu a polotovarů pro dílenské práce. V oblasti vybavenosti dílenských a pěstitelských prací náradím se situace vylepšila díky sponzorskému daru na konci minulého školního roku. Pro výtvarnou tvorbu a ruční práce je zajištěno adekvátní množství pomůcek i zbytkového materiálu.

Učebny jsou vybaveny běžným školním nábytkem, často nerespektujícím psychosomatické potřeby žáků. Jsou vyzdobeny zdařilými žákovskými pracemi, často na vysoké estetické úrovni. Pouze v nově vzniklé třídě pomocné školy se nachází nový školní nábytek. Ostatní materiální zázemí školy je dosti opotřebované, staré. Některé prostory školy nejsou delší dobu vymalované.

Výuka hudební výchovy byla vybavena množstvím názorných pomůcek, zpěvníky, hudebními nástroji a rytmickými nástroji, které byly ve výuce pravidelně využívány. Ve většině sledovaných vyučovacích hodin však vybavení učebními pomůckami a materiály dosahovalo průměrné úrovně. Převažovaly názorné pomůcky, místy vyráběné učiteli.

Materiálně-technické zajištění výuky má dobrou úroveň.

Speciální mateřská škola

Prostorově menší třídy SpMŠ jsou umístěny ve druhém podlaží budovy C. Tvoří je tři vzájemně propojené místnosti a sociální zařízení pro děti. Samostatně je umístěna větší herna, která je zařízená jako tělocvična, jsou zde molitanové matrace na odpočinek dětí. Využívána je ke společným řízeným činnostem a skupinové logopedii. Šatna v přízemí je dostatečně prostorná i pro imobilní děti. Děti mohou využívat dobře zařízenou keramickou dílnu v suterénu budovy. Celé prostředí je vkusně a bohatě vyzdobeno pracemi dětí i učitelek. Pomáhá pozitivně navozovat citové prožívání dětí a dotvářet psychosociální klima.

SpMŠ je dostatečně vybavena hračkami, kompenzačními a didaktickými pomůckami pro postižené děti zaměřené především na rozvoj motoriky, dále pracovním a učebním materiálem pro různé vzdělávací činnosti. Minimálně jsou však zastoupeny pomůcky pro rozvoj a posilování dýchání. K dispozici je kvalitní audiovizuální technika i dobře vybavená knihovna dětskou literaturou.

Vedení školy reaguje na potřeby dětí a vytváří pro ně velmi dobré materiální podmínky. Je zajištěno využívání vířivky k relaxačním koupelím v areálu TJ Slovan Moravská Třebová.

Materiálně-technické podmínky pro výchovně vzdělávací činnost SpMŠ jsou velmi dobré.

Školní družina

I. oddělení školní družiny využívá malou místnost v přízemí hlavní budovy zařízenou běžným způsobem, vybavenou hračkami a stolními hrami. II. oddělení se nachází v 1. patře budovy, má samostatnou místnost vybavenou i kobercem, starší pohovkou a několika skříněmi s hrami, stavebnicemi a výtvarným materiálem. III. oddělení je umístěno v přízemí, využívá kmenovou učebnu 1. ročníku zvláštní školy po skončení výuky. K dispozici je dostatek pracovních lavic, skříňka s pomůckami, hračkami a hrami. Současná kvantita her a hraček ve školní družině je posílena sponzorsky. Školní družina využívá ke své činnosti i místnost vedle školní jídelny, kde se děti shromažďují před dělením do skupin, tělocvičnu školy, keramickou dílnu, internátní klubovnu, 1x měsíčně bazén jiné základní školy ve městě, školní zahradu, hřiště s pískovištěm a prolézačkami a sportovní hřiště s brankami. Školní družina využívá počítačovou učebnu, kazetové radiomagnetofony, televizor s videem. Používány jsou nástroje Orffova instrumentáře.

Materiálně-technické podmínky vzdělávací a výchovné činnosti školní družiny jsou dobré.

Materiálně-technické podmínky umožňují realizovat výchovně vzdělávací programy vzhledem ke schváleným učebním dokumentům, dosahují dobré úrovně.

HODNOCENÍ PRŮBĚHU A VÝSLEDKŮ VZDĚLÁVÁNÍ A VÝCHOVY VE ZVLÁŠTNÍ ŠKOLE A POMOCNÉ ŠKOLE

Vzdělávací programy

Výuka sledovaných předmětů ve zvláštní škole a pomocné škole je vedena v souladu se schválenými vzdělávacími programy, které korespondují s údaji uvedenými v rozhodnutí o zařazení školy do sítě škol.

Pro žáky s kombinovaným či závažným zdravotním postižením zejména v pomocné škole jsou zpracovány rámcové individuální vzdělávací programy, zpravidla ve spolupráci s odbornými pracovníky speciálně pedagogického centra školy.

Vzdělávací programy zvláštní školy a pomocné školy jsou realizovány v souladu s údaji v rozhodnutí o zařazení do sítě škol.

Ve škole je vyučováno dle platných učebních dokumentů včetně uplatnění povolených úprav na podmínky školy a složení žákovských kolektivů. Tento rozšířený vzdělávací program školy je realizován již třetím školním rokem. Sestavené rozvrhy vyučovacích hodin odpovídají učebním plánům daných vzdělávacích programů. Dle uvedených indikací zdravotních postižení jsou žáci zařazeni do výuky zdravotní tělesné výchovy, individuálního rehabilitačního cvičení a individuální tyflopedické péče včetně prostorové orientace.

Již tradičně škola nabízí svým žákům široké spektrum zájmových aktivit sportovního, kulturního i rukodělného zaměření.

Výuka je v souladu s dokumenty realizovaných vzdělávacích programů.

Obecně platným právním předpisem stanovená povinná dokumentace školy zpravidla průkazně zachycovala průběh vzdělávání (výjimku tvořily obecně formulované záznamy v třídních knihách typu "opakování" apod.). Vedení školy provádí plánovanou kontrolní činnost, cíleně zaměřenou na jednotlivé složky výchovně vzdělávacího procesu. Případné nedostatky byly konzultovány s vyučujícími.

Kontrola naplňování učebních osnov je účinná.

Organizace výchovně vzdělávacího procesu je v souladu s obecně platnými právními předpisy. Rozvrhy vyučovacích hodin jednotlivých tříd byly sestaveny s ohledem na psychohygienické požadavky výuky. Přesto se v některých třídách nepodařilo optimálně vyvážit v jednom vyučovacím dnu poměr výchovných a naukových předmětů. Školní řád obsahuje všechny náležitosti včetně práv žáků. Funguje informovanost žáků svými učiteli o výsledcích výuky. Rovněž rodiče žáků jsou průběžně informováni o prospěchu a chování svých dětí.

Organizace výchovně vzdělávacího procesu je funkční.

Funkci výchovného poradce vykonává učitel v současné době studující vysokoškolský obor zahrnující i danou problematiku. Působí na odloučeném pracovišti speciální školy, což způsobuje organizační komplikace v zajištění poradenského servisu pro celou školu. Ve své práci zahrnuje široké spektrum potřebných povinností a služeb zejména pro žáky a jejich rodiče včetně prevence sociálně patologických jevů. V hlavní budově školy jsou oblasti výchovného poradenství řešeny prostřednictvím sociální pracovnice internátu a školní psycholožky (částečně působící ve speciálně pedagogickém centru školy).

Výchovné poradenství je zabezpečeno.

Průběh a výsledky vzdělávání a výchovy v pomocné škole

Byla sledována výuka čtení, počtů, věcného učení, rozumové výchovy, psaní, řečové výchovy, pracovní a výtvarné výchovy.

V desetileté pomocné škole je zastoupen nižší, střední a vyšší stupeň. U těžce postižených dětí je začleněna osobní asistence.

Učitelky disponují omezeným fondem vhodných speciálních pomůcek a učebního materiálu. Některé situace ve výuce postrádaly využití audiovizuální techniky k větší stimulaci žáků ke školní práci. Třídy byly vyzdobeny, ale místy převládaly statické prvky bez možnosti uplatnění ve výuce. Prostor tříd je většinou dostačující a vyhovující. Podmínky výuky umožňují uplatnění psychohygienických zásad. Relaxační pasáže byly zařazovány pouze některými vyučujícími.

Organizační pokyny učitelek byly většinou jasně a srozumitelně sdělované a přiměřené hloubce mentálního postižení žáků. Avšak ve výuce často převládal řízený rozhovor a monolog vyučující. Pestrost metod a forem práce jako jedna z hlavních podmínek úspěšné výuky těžce mentálně postižených žáků nebyla zcela naplněna. Organizačně velmi dobře vedené hodiny řečové, pracovní a výtvarné výchovy se vyznačovaly pestrostí forem práce, zařazením relaxačních a simulačních vstupů, výraznou pozitivní motivací žáků a příkladným mluveným projevem vyučující. Většina žáků byla v hodinách aktivní a ukázněná v rámci svých psychosomatických možností. V méně efektivních částech hodin byla zřejmá rostoucí nekázeň některých žáků.

Žáci byli zpravidla průběžně odměňováni ústními pochvalami a laskavým povzbuzením k další činnosti. Hodnocení a klasifikace žáků měla převážně motivační charakter slovně vyjádřený.

Na vzájemnou komunikaci mezi vyučujícími a žáky měl vliv momentální zájem o výuku a zdravotní stav žáků. Lze konstatovat, že ve většině případů se dařilo rozvíjet základní komunikativní dovednosti žáků a vést je k vyšší míře koncentrovanosti. Vztah vyučujících k žákům byl vstřícný a většinou přiměřeně důvěrný. Místy se nepodařilo navázat se žákem pracovní kontakt vhodným, profesně adekvátním způsobem.

Úroveň výuky v pomocné škole je celkově dobrá.

Průběh a výsledky vzdělávání a výchovy ve zvláštní škole

Hospitace byly uskutečněny v předmětech pracovní vyučování, výtvarná výchova, řečová výchova a hudební výchova.

Sledované hodiny pracovního vyučování mladších žáků školy a výtvarné výchovy měly vždy stanovený cíl, který byl přiměřený a odpovídal požadavkům učebních osnov. V úvodu vyučovacích hodin učitelky žáky motivovaly k práci, pokyny a informace k postupu jednotlivých úkonů jim předávaly srozumitelně a věcně. V průběhu vlastní samostatné práce bylo dbáno na bezpečnostní poučení žáků a dodržování pracovní kázně. Žáci se řídili při práci hygienickými zásadami a v závěru hodin před konečným hodnocením předávali pomůcky nebo svá pracovní místa v čistotě a pořádku. Ve skupinách starších žáků školy byly zvoleny příliš jednoduché činnosti. Přesto učitel neprovedl v rámci závěru výuky hodnocení vzniklých výrobků. Práce v dílně se soustředila na pasivní roli žáků při předvádění pracovních nástrojů, přestože žáci s těmito nástroji dle učebních osnov měli již dříve pracovat.

Vyučující často využívali k hodnocení kvality práce pochvaly a povzbuzení. Výchov zručnosti a pracovních dovedností, průběžná i vstupní motivace byly směřovány k praktickému životu

žáků, byl vytvářen pozitivní vztah k manuální práci. Výrobky a práce žáků zdobí interiéry tříd i dalších školních prostor.

Vzájemná komunikace v průběhu výchovně-vzdělávacího procesu mezi učiteli a žáky byla většinou bezprostřední. Vyučující k žákům přistupovali diferencovaně, s přihlédnutím k jejich individuálním osobnostním zvláštnostem i aktuálním potřebám, v případě potřeby jim věnovali individuální pomoc.

Na hodiny ostatních sledovaných předmětů byli vyučující zodpovědně připraveni, což se pozitivně odráželo v organizaci vyučovacích hodin. Ve většině z nich důsledně dbali na dodržování předem stanovených pravidel, výuka nebyla narušována. Měli jasně vytyčené cíle, které konkrétní dovednosti, návyky a postoje chtějí u žáků rozvíjet.

Používaná vstupní motivace byla založena na zkušenostech žáků. Během jednotlivých činností je učitelé povzbuzovali pochvalou, pozitivním hodnocením a oceněním snahy.

V metodicky zdařilých hodinách vyučující přizpůsobovali tempo výuky možnostem žáků. Vzdělávací cíle byly stanoveny přiměřeně jejich věkovým a individuálním zvláštnostem. Učitelé jsou seznámeni s psychologickou a speciálně pedagogickou diagnózou žáků a ve většině případů znají jejich sociální zázemí. Respektují jejich různý vývojový stupeň i nerovnoměrné rozložení jejich individuálních schopností a možností. V hodinách volili pestré a pro žáky zajímavé metody a formy práce. Pozitivní bylo časté a promyšlené používání názorných pomůcek a různého podpůrného materiálu.

Ve vynikajících hodinách hudební výchovy bylo využito množství rytmických nástrojů a názorných pomůcek. Samozřejmostí bylo zařazování dechových a rytmických cvičení, což příznivě ovlivňovalo dovednosti žáků. Vyučují vedli žáky svým osobním příkladem ke kultivovanému pěveckému projevu a jejich zpěv doprovodili kvalitní hrou na kytaru či klavír.

Atmosféra většiny hodin byla příznivá, charakteristická vzájemnou důvěrou a pozitivními vztahy mezi pedagogy a žáky.

Průběh a výsledky vzdělávání jsou v dané skupině předmětů zvláštní školy velmi dobré.

Výsledky vzdělávání zjišťované školou

Nejčastějším nástrojem zjišťování výsledků výchovně vzdělávacího procesu je prověřování vědomostí žáků písemnou nebo ústní formou v souladu s platným klasifikačním řádem. Pozornost je věnována úrovni žákovských prací, rukodělným výrobkům, aktivitě žáků a snaze o dobré školní výsledky.

Byl zaveden interní autoevaluační proces ve výchovně vzdělávacím procesu speciální školy.

Dvakrát za školní rok jsou ředitelkou školy realizovány ve všech ročnících zvláštní školy (vyjma 1. pololetí v 1. ročníku) tzv. srovnávací diktáty, příp. doplňovací text z českého jazyka. Dále jsou zadávány vstupní, pololetní a závěrečné písemné práce z matematiky a českého jazyka (vstupní konkrétního ročníku je shodná se závěrečnou předešlého ročníku). Po etapách povinného školního vzdělávání se žáci podrobují tzv. kurikulárním zkouškám, zadávaným ve 3., 6. a 9. ročníku zvláštní školy. Obsahují ověřování znalostí, dovedností a zjišťování úrovně komunikativních, sociálních a dalších dovedností včetně zdravotní. Tento evaluační výstup považuje vedení školy za nejvýznamnější evaluační prvek ve vzdělávání, přestože je z pohledu často velmi odlišné mentální úrovně žáků ve výsledku velmi složitý.

Dle pedagogy zjištěných skutečností přetrvávají obtíže se žáky, jejichž oprávněné přerazení ze základní školy se z různých příčin oddalovalo. Zpravidla je konstatováno zanedbání vědomostní úrovně žáků.

Ze zápisů z pedagogických rad vyplývá, že sumarizací výsledků vzdělávání a výchovy se pedagogický sbor zabývá a vyvozuje další strategii působení na žáky za účelem eliminovat nedobré školní výsledky žáků a udělená výchovná opatření.

Ze závěrů provedených hospitací ve sledovaných součástech speciální školy a na základě analýzy pedagogické dokumentace a rozhovorů s učiteli je průběh vzdělávání a výchovy ve svém souhrnu dobrý.

HODNOCENÍ SOUČÁSTÍ ŠKOLY

Speciální mateřská škola

Realizace výchovně-vzdělávacího programu

Ve SpMŠ absentuje výchovně vzdělávací program, tj. stanovení hlavních pedagogických záměrů, které by vyznačovaly směr výchovně vzdělávacího působení v daných podmínkách v souladu s obecnými cíli předškolní výchovy. Velmi stručně je zpracován pouze obsah vzdělávací činnosti. Jsou stanoveny tématické okruhy poznatků s dílčími podtématy rozdělené do jednotlivých měsíců, které vycházejí především z charakteristik ročních období. Ve zvolených tématech je patrná logická návaznost poznatků, jsou však obsahově chudé, téma není rozvedeno do širších přirozených souvislostí. Negativním rysem je pravidelné sledování televizního vysílání „Kouzelná školka“ (2x v týdnu) bez cíleného pedagogického záměru. Ve spolupráci s psychologem a speciálním pedagogem speciálně pedagogického centra jsou pro každé zdravotně postižené dítě zpracovány individuální programy jeho osobnostního rozvoje. Jsou vedeny zápisy o dosažených výsledcích dětí. Denně je zařazována v menší míře logopedická činnost, jednou v týdnu individuální rozvoj motoriky. Pro skupinovou logopedii není předem sestaven plán, realizovaný obsah motivačně navazuje na probíhající téma vzdělávací činnosti SpMŠ.

Vzdělávací činnost je prováděna v souladu s obecnými cíli předškolní výchovy.

Zápisy v přehledech výchovné práce obou tříd vypovídají o obsahu realizované vzdělávací činnosti, neobsahují úkoly a diferencované požadavky. Pro letošní školní rok byly zpracované nové individuální vzdělávací programy. Vyhodnocení předešlých bylo učitelkami provedeno, avšak bez hlubší analýzy dosažených výsledků a závěrů pro další práci, analyzování má spíše formální charakter. Práce s jednotlivými dětmi v oblasti grafomotoriky je od začátku školního roku dokladována pouze jedním záznamem. Evidence dětí včetně podkladů pro jejich zařazení do SpMŠ je úplná vyjma jednoho případu.

Povinná dokumentace zachycuje skutečnou podobu realizace výchovně vzdělávací činnosti. Absence vzdělávacího programu je negativním rysem činnosti SpMŠ.

Kontrola vzdělávací činnosti SpMŠ nebyla dosud v letošním školním roce provedena. Z uplynulého roku byly předloženy dva zápisy z hospitací se stejným datem provedené statutární zástupkyní ředitelky. Cíl nebyl předem stanoven, hodnocena byla globální práce učitelky - organizace vzdělávací činnosti, úroveň pomůcek a využití metody a výsledky u dětí. K hodnocení vzdělávací činnosti nejsou dána jasná pravidla, dochází pouze k vyhodnocování třídních programů (témat týdne).

Kontrolní systém je bez stanovení cílů a vytváření zpětné vazby neúčinný.

Pro organizaci výchovně-vzdělávací činnosti SpMŠ je sestaven denní režim - uspořádání dne. Jednotlivé činnosti jsou časově vymezeny. Pro spontánní činnosti dětí je určena doba

při jejich scházení do 8 hodin, následně jsou realizovány řízené činnosti až do doby odchodu na vycházku. Z hlediska psychohygieny tak není zcela zajištěna jejich vyváženost. Interval mezi jídly je pouze dvouhodinový a doporučená délka pobytu venku (min. 2 hodiny) není zcela dodržena vzhledem k těžkému postižení většiny dětí (imobilní na vozíku), které časově prodlužuje všechny činnosti (oblékání, hygiena apod.). Oběd je podáván dětem ve školní jídelně od v 11:15 hodin. Zkrácení dopoledního programu je vynuceno autobusovými spoji rodičů, kteří své děti doprovázejí. Umývání rukou je pro děti zajištěno v klubovně a průběžně dochází k provádění hygienických potřeb a dodržování pitného režimu v prostorách SpMŠ. V jídelně i ve třídě byla kultura stolování velmi dobrá. Nově přijatým dětem je umožněn adaptační pobyt před jejich nástupem do SpMŠ. Rodičům jsou překládány informace o realizovaných aktivitách školy, učitelky sledují konkrétní potřeby dětí individuálními rozhovory s rodiči, informují je o prospívání dítěte, jeho pokrocích v individuálním rozvoji, domlouvají se na společném postupu při jejich výchově a vzdělávání.

Organizace činností v režimu dne neumožňuje jejich flexibilní využívání ve prospěch dětí a jejich potřeb. Informační systém vůči rodičům je funkční.

Průběh a výsledky výchovně-vzdělávací práce

Spontánní činnosti

Spontánní činnosti byly zcela ponechány na volbě a přání dětí. Samostatně si vybíraly hračky, hry rozvíjely převážně individuálně, popř. ve dvojici. Učitelka sledovala počínání dětí, využívala situace k navazování kontaktu, k opakování a rozšiřování poznatků, rozvíjela komunikativní dovednosti. Podporovala vzájemné respektování se a toleranci i možnost seberealizace dětí. Poskytovala dětem potřebné citové zázemí, jistotu a bezpečí. Vzhledem k velmi krátké době vymezené pro spontánní hru nebyla dětem dostatečně zajištěna potřeba hry a intenzivnější péče s jednotlivými dětmi v rámci plnění individuálního vzdělávacího programu.

Řízené činnosti

Řízené činnosti v obou třídách byly od spontánních činností organizačně oddělené a zahájeny skupinovou logopedií. S dětmi pracovala logopedka centra, učitelky s asistentkami poskytovaly dětem individuální péči dle požadavků odborné pracovnice. Hravá forma a tempo odpovídaly možnostem a schopnostem dětí. Pracovaly společně i jednotlivě, jejich aktivizaci podporovaly změny poloh i střídání činností. Závěr měl pozitivní citový účinek (písnička s kytarou). V průběhu činnosti byly děti dostatečně chváleny, povzbuzovány.

Na tuto činnost přímo navazovala další pro obě třídy společná, didakticky cílená činnost. K motivaci učitelka využila povídání o zoologické zahradě. Byly využity různé metody práce (verbální, nonverbální, pantomimická, simulační a další). Děti dostaly možnost vyjádřit své dojmy, procvičily si jména zvířátek. Následné cvičení na nářadí již bylo motivováno prostřednictvím domácí fauny. Do činnosti byly zapojeny všechny tři pedagogické pracovnice. Zajišťovaly správné provedení cviků, plynulost cvičení i bezpečnost dětí. Cviky byly určeny pro všechny děti bez přihlídnutí k jejich individuálním schopnostem. Po přestávce na svačinu byly realizovány další společné činnosti, časově kratší (rozvíjení poznání prostřednictvím povídání o ježkovi). Pracovala s dětmi druhá učitelka (1 rok praxe). Měla připraveny poutavé pomůcky, motivací navodila prožitky dětí. Dovedla uplatnit smyslovou výchovu, poznávání hmatem, uvědomování si tvaru, povrchu různých druhů papírových ježků. Následující den byl tento námět dále rozveden. Byly zařazeny prvky

tvořivé dramatiky k navození prožitků dětí, obsah byl již hlouběji rozvíjen. Pracovní a výtvarné činnosti byly rozděleny do dvou diferencovaných skupin.

Průběhové výsledky výchovně-vzdělávací činnosti

Děti prokázaly dobrý pohybový rozvoj v rámci svých individuálních možností. Rozdílly byly při pracovní činnosti mladších dětí při manipulaci s nůžkami. Všechny znaly řadu písniček. Byly zvědavé, většina z nich dovedla vyjádřit své pocity i přání. Ve vztahu k sobě navzájem byly vedeny k ohleduplnosti a sounáležitosti ke skupině. Méně byla podporována samostatnost a sebedůvěra.

Celková úroveň spontánních a řízených činností je dobrá. Minimálně dochází k diferenciaci požadavků při společných činnostech a zařazování činností na procvičení jemné motoriky.

Školní družina

Výchovně-vzdělávací činnost školní družiny navazuje na vzdělávací programy školy.

Prezentace práce školní družiny je zajišťována pouze v rámci celé školy. Akce jsou konány společně s internátem nebo se školou. V rámci činnosti školní družiny pracuje jeden zájmový útvar „Tvořivá činnost“ a další velké množství zájmových kroužků mohou žáci navštěvovat v rámci činnosti školy a internátu.

Povinná dokumentace zachycuje průkazně průběh výchovné a vzdělávací činnosti. Kontrolu naplňování vzdělávacího programu provádí vedoucí vychovatelka.

Činnosti školní družiny jsou zařazovány dle vychovatelkami zpracovaných „Plánů výchovné činnosti“ (zpracovány po měsících), které jsou dále upřesňovány v týdenních plánech. Jsou vhodně střídány činnosti sebeobslužné, rekreační, odpočinkové, zájmové, příprava na vyučování i projekt sociální integrace (rozvoj sociálních kompetencí). Je respektována výkonnostní křivka jednotlivých žáků v průběhu dne.

Řád školní družiny je v souladu s obecně platnými právními předpisy.

Pro rodiče je vydáván jedenkrát měsíčně školní zpravodaj, který dostává každé dítě. Dále jsou rodiče informováni na společných schůzkách, v žákovských deníčcích, žákovských knížkách, dopisem, ale nejčastěji při osobním kontaktu – většina rodičů si pro děti dochází.

Průběh a výsledky výchovně-vzdělávací práce

V prvním oddělení školní družiny je zařazeno 10 žáků 1. – 5. ročníku zvláštní školy a 2 žáci středního a vyššího stupně pomocné školy. Ve druhém oddělení 7 žáků 2. a 4. ročníku zvláštní školy, 1 žákyně pracovního stupně a 3 žáci středního stupně pomocné školy. Ve třetím oddělení jsou 2 žáci 1. ročníku zvláštní školy a 3 žáci nižšího stupně pomocné školy. Dva z těchto pěti žáků jsou na invalidních vozících. Žáci jsou vhodně rozděleni dle svých schopností i vzájemných vazeb. Provoz je zajištěn denně od 11:40 do 15:00 hodin. Prázdninový provoz probíhá v rámci provozu mateřské školy. V případě nevyzvednutí dítěte rodiči dohlídání dětí zajistí vychovatelé internátu školy.

Ve sledovaných činnostech byly děti vedeny k zásadám správného stolování, k úklidu svého místa, vychovatelky pomáhaly dětem se sebeobsluhou.

Po obědě děti relaxovaly při hře pexeso, při poslechu čteného textu, při jednoduchých činnostech dle svých zálib a přání.

Při sledovaných zájmových a rekreačních činnostech děti hrály společenské hry, pobývaly na hřišti, kde hrály míčové hry, vyráběly otisky listů a ježky z papíru.

Při všech aktivitách byly vychovatelky dětem nápomocné, měly k nim velice pěkný vztah, povzbuzovaly je pochvalou. Vychovatelka II. oddělení, která má dlouholetou pedagogickou praxi na tomto typu školy, dokázala nenásilně zapojit do práce všechny děti. Všechny děti její skupiny pracovaly s nepředstíraným zájmem a zaujetím. Střídala činnosti tak, že děti nebyly unavené. Práci prokládala relaxačními aktivitami a vedla je k hodnocení práce druhých i práce své. Toto vše se vždy nedařilo v prvním a třetím oddělení, dětem však bylo umožněno přecházení z jednoho oddělení do druhého v případě, že ztratily zájem o prováděnou práci. V těchto dvou oddělení nebyly děti vedeny k sebehodnocení svých prací. Ve všech odděleních byly děti vedeny k přátelským vztahům, komunikace mezi dětmi a vychovatelkami byla většinou bezproblémová.

Výchovně vzdělávací činnosti ve školní družině jsou velmi dobré.

DALŠÍ ZJIŠTĚNÍ

- Údaje uvedené v rozhodnutí o zařazení školy do sítě škol jsou v souladu s údaji uvedenými ve zřizovací listině školy.
- Ve škole je žákům nabízen nezvykle vysoký počet zájmových kroužků a nepovinných předmětů.
- Vedení školy je častým předkladatelem úspěšných grantových a projektových aktivit, jejichž realizace výrazně obohacuje výchovně vzdělávací činnost školy.

VÝČET DOKLADŮ, O KTERÉ SE INSPEKČNÍ ZJIŠTĚNÍ OPÍRÁ

1. Zřizovací listina Speciální školy, Moravská Třebová, J. A. Komenského 26, vydaná Pardubickým krajem dne 17. dubna 2003, čj. KH-5574.16/2003/OŠMS
2. Změna zřizovací listiny - dodatek č. 1, čj. KrÚ/5574.16/2003 OŠMS ze dne 18. září 2003
3. Rozhodnutí MŠMT Praha o zařazení Speciální školy, Moravská Třebová, J. A. Komenského 26, do sítě škol, předškolních zařízení a školských zařízení ze dne 25. srpna 2003, čj. 23 670/03-21
4. Vzdělávací program zvláštní školy čj. 22 980/97-22, schválený MŠMT ČR s platností od 1. září 1997
5. Vzdělávací program pomocné školy a přípravného stupně čj. 24 035/97-22, schválený MŠMT ČR s platností od 1. září 1997
6. Výkaz Škol (MŠMT) V4-01 podle stavu k 30. září 2003
7. Příloha k výkazu Škol (MŠMT) V4b-01 podle stavu k 30. září 2003
8. Příloha k výkazu Škol (MŠMT) V4c-01 podle stavu k 30. září 2003
9. Příloha k výkazu Škol (MŠMT) V4d-01 podle stavu k 30. září 2003
10. Výroční zpráva o činnosti školy 2002/2003 - veřejná, Speciální školy, Moravská Třebová, J. A. Komenského 26, ze dne 29. srpna 2003
11. Vnitřní řád školy - práva a povinnosti zaměstnanců školy, ze dne 1. září 2000
12. Školní řád pro žáky Speciální školy ze dne 25. srpna 2003

13. Evidence žáků školy pro školní rok 2003/2004 ve zvláštní škole a pomocné škole
14. Rozvrhy vyučovacích hodin vybraných tříd zvláštní školy a tříd pomocné školy pro školní rok 2002/2003
15. Záznamy z pedagogických rad školního roku 2003/2004
16. Třídní knihy tříd PŠ a zvláštní školy (výběr) školního roku 2003/2004
17. Třídní výkazy tříd pomocné školy a vybraných tříd ZvŠ školního roku 2003/2004
18. Katalogové listy žáků pomocné školy a vybraných tříd zvláštní školy
19. Osobní dokumentace žáků pomocné školy a zvláštní školy (výběr)
20. Rozdělení žáků zvláštní školy do skupin pro výuku pracovního vyučování pro školní rok 2003/2004
21. Plán práce a organizační struktura pro školní rok 2003/2004 (bez data zpracování)
22. Koncepce rozvoje školy ze dne 6. září 2003
23. Organizační řád Speciální školy Moravská Třebová, ze dne 1. září 2003
24. Kritéria přidělování nenárokových složek platu pedagogickým zaměstnancům pro školní rok 2003/2004
25. Tématické plány učiva pro školní rok 2003/2004 hospitačně sledovaných předmětů v pomocné škole a ve zvláštní škole
26. Záznamy z hospitací vedení školy za školní roky 2002/2003 a 2003/2004
27. Personální dokumentace pedagogických pracovníků působících v pomocné škole, zvláštní škole a speciální mateřské škole (doklady o dosaženém vzdělání, pracovní smlouvy)
28. Obsah výchovně-vzdělávací práce SpMŠ na školní rok 2003/2004 - tematický plán
29. Individuální vzdělávací programy pro děti z 1. a 2. třídy SpMŠ pro školní rok 2003/2004
30. Hodnocení individuálních vzdělávacích programů dětí z 1. a 2. třídy SpMŠ za školní rok 2002/2003
31. Přehled výchovné práce 1. a 2. třídy SpMŠ ve školním roce 2003/2004
32. Vnitřní řád SpMŠ - bez data platnosti
33. Uspořádání dne ve SpMŠ - bez data platnosti
34. Evidence dětí SpMŠ - rozhodnutí o přijetí (včetně podkladové dokumentace), evidenční listy, přehled o denní docházce dětí 1. a 2. třídy
35. Individuální plány dětí v 1. a 2. třídě SpMŠ pro školní rok 2003/2004
36. Pracovní doba učitelek SpMŠ - bez data platnosti
37. Pracovní povinnosti učitelky pověřené vedením SpMŠ ze dne 1. října 2003
38. Pracovní povinnosti učitelky SpMŠ ze dne 21. října 2002 a ze dne 1. září 2003
39. Pracovní povinnosti asistentky učitelky SpMŠ ze dne 1. září 2003
40. Zápis z porady vedení ze dne 4. září 2003
41. Záписы z pedagogické porady SpMŠ ze dne 25. září 2003
42. Zápis z hospitace ve SpMŠ ze dne 22. ledna 2003
43. Přehledy výchovně vzdělávací práce I. – III. oddělení školní družiny vedené ve školním roce 2003/2004
44. Zápisní lístky žáků ve školní družině pro školní rok 2003/2004
45. Týdenní plán činnosti I. oddělení od 13. října 2003 do 19. října 2003
46. Docházkové sešity I., II., III. oddělení školní družiny vedené ve školním roce 2003/2004
47. Řád školní družiny ze dne 2. září 2003

48. Záznamy o práci v zájmovém útvaru "Tvořivá činnost" – školní rok 2003/2004
49. Plány výchovné činnosti I. – III. oddělení školní družiny - školní rok 2003/2004
50. Pracovní náplně vychovatelů a pomocných vychovatelů - školní rok 2003/2004
51. Služby vychovatelů - školní rok 2003/2004
52. Inspekční zpráva čj. 102 193/00-4033 ze dne 16. června 2000

ZÁVĚR

Speciální škola v Moravské Třebové zabezpečuje komplex výchovně vzdělávacích činností a speciální péče dětem a žákům se zdravotním postižením, v převážné míře s mentální retardací.

Personální podmínky výuky mají celkově dobrou úroveň. Rezervy byly konstatovány zejména u pedagogických pracovníků, kteří nesplňují podmínky odborné a pedagogické způsobilosti a chybějící odbornost negativně ovlivňuje jejich pedagogické působení. Kladným rysem je realizace studia k doplnění vzdělání u několika pedagogických pracovníků.

Materiálně technické podmínky výuky jsou dobré. V této oblasti je zřetelná stagnace ve vývoji.

Průběh a výsledky vzdělávání ve sledovaných součástech školy byly hodnoceny jako velmi dobré nebo dobré. Ve školní družině jsou vzhledem k respektování výkonnostní křivky žáků a zařazování činností dle zásad pedagogiky volného času ve většině sledovaných hodin hodnoceny jako velmi dobré.

Aktivity pořádané školou nad rámec povinného vzdělávání výrazně obohacují kulturní, sportovní a společenský život dětí a žáků speciální školy.

Složení inspekčního týmu a datum vyhotovení inspekční zprávy

Razítko

Složení týmu	Titul, jméno a příjmení	Podpis
Vedoucí týmu	Mgr. Eva Škodová	E. Škodová v. r.
Členové týmu	Marcela Pechancová	M. Pechancová v. r.
	Mgr. Jana Richterová	J. Richterová v. r.
	Mgr. Kateřina Žežulová	K. Žežulová v. r.
Kontrolní pracovníci:	Lenka Hrubá Jitka Chalupníková Rudolf Jahoda Eva Nováková	

V Pardubicích dne 11. listopadu 2003

Datum a podpis ředitelky školy stvrzující převzetí inspekční zprávy

Datum převzetí inspekční zprávy: 27. listopadu 2003

Razítko

Ředitelka školy

Titul, jméno a příjmení

Podpis

PaedDr. Pavlína Baslerová

P. Baslerová v. r.

Dle § 19 odst. 7 zákona č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, ve znění pozdějších předpisů, může ředitelka školy podat připomínky k obsahu inspekční zprávy České školní inspekci do 14 dnů po jejím obdržení na adresu pracoviště vedoucí inspekčního týmu, tj. Rožkova 2432, 530 02 Pardubice. Připomínky k obsahu inspekční zprávy se stávají její součástí.

Hodnotící stupnice:

Stupeň
Vynikající
Velmi dobrý
Dobrý
Vyhovující
Nevyhovující

Další adresáti inspekční zprávy

Adresát	Datum předání/odeslání inspekční zprávy	Podpis příjemce nebo čj. jednacího protokolu ČŠI
Krajský úřad – odbor školství	2004-01-06	J2-1266/03-4033
Zřizovatel	dtto	dtto
Rada školy	Není zřízena.	

Připomínky ředitelky školy

Datum	Čj. jednacího protokolu ČŠI	Text
-----	-----	Připomínky nebyly podány.